

december 2025

ZWEEPGEBRUIK IN DE PAARDENSPORT

DIER&RECHT
DIER&RECHT
RECHT
RECHT
RECHT
RECHT
RECHT
RECHT
RECHT
RECHT
RECHT

DIER&RECHT

Inhoud

Introductie.....	3
Hoofdstuk 1. De zweep veroorzaakt dierenleed.....	4
Pijn en pijnuitingen.....	4
‘Silent sufferers’.....	5
Signalen van pijn en stress vaak niet herkend.....	5
Mishandeling met zweep in de praktijk.....	6
Hoofdstuk 2. Dit gebruik van de zweep is al verboden	8
Wettelijk kader.....	8
Tuchtrecht.....	8
Hoofdstuk 3. Politiek.....	9
Hoofdstuk 4. Nodige oplossingen.....	11
Positieve trainingsmethodes	11
Overige aanbevelingen	14
Conclusie	15
Bronnen	16

Introductie

In de Nederlandse paardensport is het gebruik van de zweep breed geaccepteerd. Ruiters gebruiken het instrument in vrijwel alle disciplines, en zelfs kinderen leren al vroeg om te rijden met een zweep. Tijdens wedstrijden maken juryleden en toezichthouders zelden bezwaar tegen zweepgebruik. Toch groeit de kritiek. Een zweep veroorzaakt pijn, angst en stress bij paarden, zelfs bij zogenaamd 'correct' gebruik.

In dit rapport beargumenteert Stichting Dier&Recht dat gebruik van de zweep altijd dierenleed veroorzaakt. Dier&Recht pleit daarom voor rijden zonder zweep. Dat is goed mogelijk, maar vergt wel een breed gedragen cultuurverandering. Aangepast beleid, handhaving en educatie over alternatieve, diervriendelijke trainingsmethodes zijn daarbij essentieel.

Hoofdstuk 1

De zweep veroorzaakt dierenleed

Volgens Wikipedia is een zweep *‘een koord of een riem (soms een soepele tak, zoals van de tamarinde), meestal met een handvat. Zwepen zijn bedoeld om mensen of dieren klappen te geven, om hun gedrag te beïnvloeden (eventueel louter door het knallen) of om een geseling uit te voeren.’*¹

Deze simpele uitleg is helder: een zweep is een middel om gedrag te beïnvloeden door pijn te verstrekken. Of angst te veroorzaken door te dreigen met pijn. Dat is de werking van het instrument.

Ruiters gebruiken een zweep om het dier iets te laten doen. Het is een aversieve trainingsmethode die ongewenst gedrag koppelt aan een onaangename prikkel.² De zweep werkt omdat het paard er een negatieve associatie mee heeft. Afhankelijk van het gebruik is er sprake van een oplopende negatieve impact op het welzijn; druk, angst, stress, pijn en verwondingen.

De werking van de zweep varieert van geluid maken (een klap of zwiep van de zweep), een lichte aanraking, een kleine tik, naar zwaardere harde tikken tot echt slaan. Hoe zwaarder het gebruik, des te sterker de aversie van het paard.

Er is veel bewijs dat straffen zeer negatieve gevolgen heeft voor het welzijn. Training op basis van straf vermindert het leervermogen, beschadigt vertrouwen en heeft serieuze welzijnsimplicaties. Het veroorzaakt vaak hyperreactiviteit, angst en stress. Straffen creëert negatieve associaties met de persoon die de straf geeft en de omgeving waarin de straf plaatsvindt. Het paard ontwikkelt angst voor het uitproberen van nieuw gedrag.^{3,4,5} Consequent straffen kan chronische stress veroorzaken die het immuunsysteem onderdrukt. Negatieve ervaringen kunnen op termijn leiden tot gedragsproblemen, zoals ‘learned helplessness’.⁶

Volgens enkele experts zijn er geen welzijnsproblemen te verwachten wanneer de zweep alleen wordt gebruikt als aanwijsstok. Een ‘kriebeltje’ met de zweep als hulpmiddel om iets duidelijk te maken kan volgens hen zeer behulpzaam zijn als trainingstechniek. Deze opvatting staat echter ter discussie. Om de zweep te

wlaten werken als waarschuwing, moet het dier wel ervaring hebben met de verschillende vormen van het gebruik ervan. De zweep werkt in dat geval omdat het middel angst en stress oproept bij het paard. Een veulen wordt niet geboren met een aversie voor de zweep.

PIJN EN PIJNUITINGEN

In onderzoek⁷ werd huidweefsel van mensen en paarden vergeleken. Paarden hebben, net als mensen, vrije zenuwuiteinden (nociceptoren) in de huid, die pijn detecteren en die signalen doorgeven aan de hersenen.⁸ Er is geen structureel verschil in pijnbeleving tussen paarden en mensen.⁹ Ook werd onderzocht wanneer ‘druk’ overgaat in het gevoel van pijn. Tussen mensen en paarden blijkt die pijngrens vergelijkbaar. Hoe zoogdieren, zoals mens en paard, pijn waarnemen is onderling niet zo verschillend.¹⁰ Onderzoek naar drempels voor reflexen in reactie op pijn toont bij paarden en mensen vaak vergelijkbare reflex-drempels aan. Maar de tolerantie en gedragsreacties kunnen verschillen.¹¹

In 2020 leidt een politieke motie tot een onderzoek in opdracht van het ministerie van Landbouw. Dit onderzoek,¹² uitgevoerd door Aeres Hogeschool, stelt vast dat ‘onjuist gebruik’ van de zweep het welzijn van het paard ernstig aantast. 61% van de in het onderzoek ondervraagde trainers gebruikt zelf een zweep. Zij geven aan dat de zweep een hulpmiddel moet zijn en geen strafmiddel. Volgens de trainers is correct gebruik mogelijk, maar zij erkennen dat fout gebruik (straffen met de zweep) leidt tot ernstige welzijnsproblemen. Bij verkeerd gebruik, krijgt de zweep van trainers en experts een score van 10 uit 10, de hoogst mogelijke score voor aantasting van het welzijn.¹³

‘SILENT SUFFERERS’

Hoewel de pijnbeleving van mens en paard dus zeer gelijkwaardig is, is de expressie ervan wel degelijk anders. Paarden zijn prooidieren, ze proberen pijn zo lang mogelijk te verbergen, om zo minder op te vallen voor roofdieren.¹⁴ Als

een paard al pijn laat zien, heeft het dier dus geen mogelijkheden meer om het te verbergen. Paarden die pijn kenbaar maken hebben dus zeer waarschijnlijk al meer pijn dan op het eerste gezicht lijkt. Naast dat paarden pijnprikkels minder snel tonen dan bijvoorbeeld mensen, doen ze dat ook nog met aanzienlijk minder geluid. Een mens of hond zal na een zweepslag schreeuwen of janken. Paarden houden zich relatief stil.

Pijn bij mensen kan door ondervraging worden ingedeeld in een schaal, bijvoorbeeld van 1 tot 10, waarbij 10 onuitstaanbare pijn is. Pijn bij paarden is lastiger in te delen. De pijn is echter wel zichtbaar en meetbaar door wetenschappelijk aangetoonde gezichtsuitdrukkingen (de ‘grimace scale’), gedragingen en fysiologisch meetbare signalen:

- de grimace scale, zoals een gespannen gezicht of een ‘zorgelijke blik’¹⁵
- zichtbaar oogwit
- zwiepen met de staart
- tandenknarsen
- het hoofd schudden
- verhoogde hartslag
- verhoogde ademfrequentie
- verhoogde cortisolniveaus¹⁶

SIGNALEN VAN PIJN EN STRESS VAAK NIET HERKEND

Veel mensen die met paarden werken, denken dat paarden pijn minder of anders beleven dan mensen. Uit een onderzoek onder 3.463 ruiters op een online enquête blijkt dat slechts 30% denkt dat het paard pijn voelt bij het slaan met de zweep.¹⁷ Het idee dat zweepslagen geen pijn doen, is hardnekkig onder paardenmensen. Veel mensen gebruiken dat argument om te rechtvaardigen dat ze een paard slaan.

Uit diverse onderzoeken blijkt dat de meeste ruiters, maar zelfs ook dierenartsen, niet goed kunnen inschatten of een paard pijn heeft. Veel mensen onderschatten subtiele pijnsignalen

zoals opgetrokken oogleden, of spanning in de neus en mond.^{18,19} Ook verschillen ze in de mate waarin ze denken dat een paard pijn heeft.²⁰ Mensen schatten pijnsignalen verkeerd in of de focus ligt op het gedrag van een paard. Een paard wordt ongehoorzaam genoemd, in plaats van te herkennen dat het dier ongewenst gedrag vertoont door pijn. Veel welzijnsproblemen, waaronder frustratie en pijn, worden niet herkend door paardeneigenaren.²²

Omdat paarden ‘silent sufferers’ zijn, denken veel ruiters onterecht dat hun paard geen pijn voelt bij een tik van de zweep.

MISHANDELING MET ZWEEP IN DE PRAKTIJK

Het straffen van paarden met een zweep is zeer zorgelijk. Trainers, gedragsdeskundigen en dierenartsen erkennen dit. Toch wordt er nauwelijks ingegrepen. In het Aeres-rapport stellen trainers dat toezichthouders op het wedstrijdterrein (inclusief het voorterrein) niet of niet tijdig ingrijpen bij incorrect en verkeerd gebruik van hulp- en trainingsmiddelen. Dit komt overeen met wat onderzoeker McGreevy schrijft over gebrekkige handhaving van zweepgebruik tijdens wedstrijden.²³ Uit Australisch onderzoek blijkt dat de meeste respondenten (hoofdzakelijk paarden-professionals die de enquête vrijwillig invulden) vinden dat goede ruiters geen zweep nodig hebben en dat slaan met de zweep beter gereguleerd zou moeten worden.²⁴

Dat zweepgebruik problematisch is, werd afgelopen jaren zichtbaar in de topsport.²⁵ Tijdens de Olympische Spelen in Tokio 2021 werd een paard ernstig mishandeld met een zweep. Dit leidde tot ophef in de media en tot Kamervragen van de Partij voor de Dieren (PvdD). Deze mishandelingen staan niet op zichzelf. Dier&Recht stelde een lijst op van 16 mishandelingen in relatie tot Olympische ruiters. De volgende incidenten hebben een duidelijke relatie met zweepslagen:

- Olympische Spelen Japan (2021), moderne vijfkamp: het paard Saint Boy wordt meermaals hard geslagen door de Duitse amazone Annika Schleu en bondscoach Kim Raisner.²⁶
- Verenigde Staten (2021), springsport: de Duitse Kevin Lemke slaat uit woede zijn paard meermaals tijdens een wedstrijd. Hij rijdt het doodsbang dier verkeerd een hindernis in.²⁷
- Zwitserland (2022), springsport: Olympisch ruiter Paul Estermann wordt schuldig bevonden aan extreem hard slaan, met grote wonden op de buik van het paard tot gevolg.²⁸
- Denemarken (2023), dressuursport: ruiter Andreas Helgstrand wordt uit het Olympisch team gezet nadat de undercoverdocumentaire *Operation X: Secrets of the Horse Billionaire* laat zien hoe diverse werknemers op zijn bedrijf paarden mishandelen.²⁹
- Olympische Spelen Frankrijk (2024), dressuursport: Charlotte Dujardin raakt in opspraak nadat een video opduikt waarin ze een paard zestien keer slaat met een lange zweep.³⁰

Zweepgebruik veroorzaakt pijn bij paarden. Mensen kunnen deze pijn niet goed inschatten. Daarnaast geven mensen uit de paardenwereld zelf aan dat misbruik van de zweep op de loer ligt, omdat het gebruik genormaliseerd is. Zweepgebruik is problematisch, het verschil in perceptie van wat een 'vriendelijke kriebel met de zweep' is of 'een pijnlijke tik' is te groot. Dit leidt onherroepelijk tot dierenleed.

Figuur 1 Still uit de video waarin Charlotte Dujardin een paard zestien keer slaat met een lange zweep.

Bron: *Good Morning Britain*, 24 juli 2024

Hoofdstuk 2

Dit gebruik van de zweep is al verboden

WETTELIJK KADER

Gewelddadig zweepgebruik wordt momenteel nauwelijks bestraft, maar is in feite verboden onder artikel 2.1 lid 1 van de Wet dieren:

Het is verboden om zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van het dier te benadelen.

TUCHTRECHT

In reactie op vragen van de PvdD in 2021 noemt voormalig landbouwminister Schouten dat het mogelijk is om een tuchtrechtelijke procedure te starten tegen iemand die de zweep gebruikt om te straffen.³¹ Het klopt dat er tuchtklachten kunnen worden ingediend tegen leden van de KNHS. Ongeoorloofd gebruik van rijkhulpmiddelen is in strijd met de statuten en kan dus leiden tot een klacht. De uitspraken van de tuchtraad zijn openbaar, maar de meeste uitspraken gaan over middelengebruik en fraude. Afgelopen jaren zijn er enkele zaken behandeld over hard slaan met een zweep. Het gaat echter in alle gevallen om zeer excessieve mishandelingen en beperkt zich tot zweepgebruik op wedstrijden.

Tijdens het losrijden heeft betrokkene zijn paard zeker tien keer hard geslagen, waarbij het paard steigerde, bokte en niet vooruit wilde. Het paard was in paniek en had aan beide kanten striemen op de billen door het slaan met de zweep. Toen betrokkene door omstanders werd gemaand te stoppen met slaan, werd dit door betrokkene genegeerd. Er is sprake van niet toegestane wreedheid zoals omschreven de reglementen van de KNHS.

Het tuchtrecht is niet van toepassing wanneer iemand geen lid is van de KNHS of wanneer zweepslagen plaatsvinden buiten wedstrijdverband. Het is dus een zeer beperkt juridisch middel.

Hoofdstuk 3

Politiek

Sinds 2020 vraagt Dier&Recht aandacht voor het gebruik van pijnlijke dwangmiddelen in de paardensport, waaronder bidden, opzetteugels en zweepen. In december 2020 neemt de Tweede Kamer een motie aan om dierenonvriendelijke hulp- en trainingsmiddelen in kaart te brengen en uit te faseren.³²

De motie in 2020 is aanleiding voor een onderzoek in opdracht van het ministerie van Landbouw. Dit rapport van Aeres Hogeschool is gepubliceerd in 2024 en is nog niet opgevolgd met regelgeving.³³

In 2021 stelt de PvdD Kamervragen over zweepgebruik aan toenmalig landbouwminister Schouten.³⁴ Deze vragen volgen op de eerdergenoemde ernstige mishandeling van een paard met zweepslagen (en een vuistslag) op de Olympische Spelen in Tokio. De Kamervragen luiden o.a.:

- Vraag 4: Erkent u dat het gebruik van een zweep als dwangmiddel in de Nederlandse paardensport gebruikelijk is?
- Vraag 5: Erkent u dat het gebruik van een zweep bij het paard voor pijn en stress zorgt?

Het antwoord op vraag 4 en 5 luidde:

*Nee, een zweep als dwangmiddel is **niet gebruikelijk**. Naast de basisuitrusting van het harnachement wordt gebruik gemaakt van zo min mogelijk hulpmiddelen. Het niveau van de ruiter bepaalt welke hulpmiddelen nog extra gebruikt mogen worden. Het verschilt per discipline welke andere hulpmiddelen zijn toegestaan. Voor elk van deze hulpmiddelen geldt dat deze het welzijn van het paarden niet mag schaden. Misbruik van een paard door het gebruik van natuurlijke rijhulpmiddelen of kunstmatige hulpmiddelen (bijvoorbeeld zweepen of sporen) wordt niet getolereerd en kan leiden tot een tuchtrechtelijke procedure. Zweep- en sporengebruik is toegestaan om voor het paard de hulpen duidelijker te maken, maar niet om te straffen.*

De door de minister genoemde bron, de welzijnscode van de KNHS³⁶, geeft aan dat: *Bovenmatig zweep- en sporengebruik is verboden. Zweep en sporengebruik is toegestaan om voor het paard de hulpen duidelijker te maken, maar niet om te straffen.*

Bij het beantwoorden van de Kamervragen, gaat de minister de politieke en wetenschappelijke discussie over zweepgebruik uit de weg. Ze gebruikt de paardensportbond KNHS als haar enige bron, en doet zo een serieuze vraag over paardenwelzijn tekort. Dat is opvallend, want de sportbond is geen objectieve bron. Bovendien geldt de welzijnscode van de KNHS alleen voor paarden die wedstrijden rijden. Dat is slechts een klein deel van de paardenpopulatie in Nederland. Particulieren met paarden vallen niet onder de welzijnscode van de KNHS. Voor die paarden is (wettelijke) bescherming nodig.

Ook het antwoord dat zweepgebruik niet ‘gebruikelijk’ is in de Nederlandse paardensport is vreemd. Zweepbezit en zweepgebruik zijn volstrekt gangbaar. Dit blijkt ook uit enquêtes en uit het Aeres-onderzoek dat is uitgevoerd in opdracht van het ministerie. Ook is het zeker niet zo dat het gebruik van de middelen afhankelijk is van het niveau van ruiters. Recent werd op een wedstrijd voor jonge kinderen dermate ongepast omgegaan met zwepen en sporen dat dit het nieuws haalde.³⁷

Naar aanleiding van het gepubliceerde rapport neemt de Tweede Kamer op 28 januari 2025 een motie aan die de regering oproept om dieronvriendelijke hulpen en trainingsmiddelen te verbieden.³⁸

Op dit moment werkt het ministerie aan een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) om dieronvriendelijk gebruik van dwang- en hulpmiddelen aan te wijzen als verboden vormen van dierenmishandeling. Het risico is groot dat deze AMvB niet streng genoeg zal zijn. Als het rapport van Aeres als basis dient, dan is er onvoldoende onafhankelijke onderbouwing die aantoont dat zweepgebruik inherent problematisch is en dat misbruik op de loer ligt. Het Aeres-rapport is, zoals de inleiding van het rapport aangeeft, ‘een eerste verkenning naar het gebruik van hulp- en trainingsmiddelen door trainers in de praktijk en de aanwezige kennis over emoties en leerprincipes van dieren bij trainers.’ Het geeft een goed beeld van de kennis van trainers én van hun inschattingen met betrekking tot welzijnsaantastingen. Helaas laat het rapport daarbij wetenschappelijke literatuur buiten beschouwing. Dit rapport kan daarom niet de enige basis vormen voor de aanstaande AMvB.

Hoofdstuk 4

Nodige oplossingen

POSITIEVE TRAININGSMETHODES

Zoals gezegd is het gebruik van de zweep een aversieve trainingsmethode, gebaseerd op een negatieve actie tegen het paard (straffen of dreigen). Er bestaan echter ook methodes om dieren te trainen, die uitgaan van positieve bekrachtiging (belonen). Zo gebruiken trainers bij honden meestal een positieve bekrachtiging in de vorm van positieve aandacht of iets lekkers. Door het gewenste gedrag te belonen, leert het dier wat er wordt verwacht.

Uit onderzoek met honden blijkt dat trainingsmethodes die schrik-, pijn- of dwang gebruiken stress en angst verhogen. Daarnaast zijn ze niet effectiever dan beloningsgericht trainen. Straf leidt tot negatieve emotionele associaties met de mens en omgeving, terwijl positieve bekrachtiging het leren en welzijn bevordert.³⁹ Op straf en druk gebaseerde methoden schaden welzijn op korte én langere termijn.^{40,41} Honden getraind met positieve bekrachtiging tonen meer vertrouwen in de mens en vertonen minder stresssignalen.⁴² Vergelijkbare onderzoeken naar het trainen van zeezoogdieren, primaten en andere dieren laten overeenkomstige resultaten zien.

De onderstaande tabel toont de vier leerprincipes binnen ‘operante conditionering’ met uitleg over het gebruik van die methodes in paardentraining.

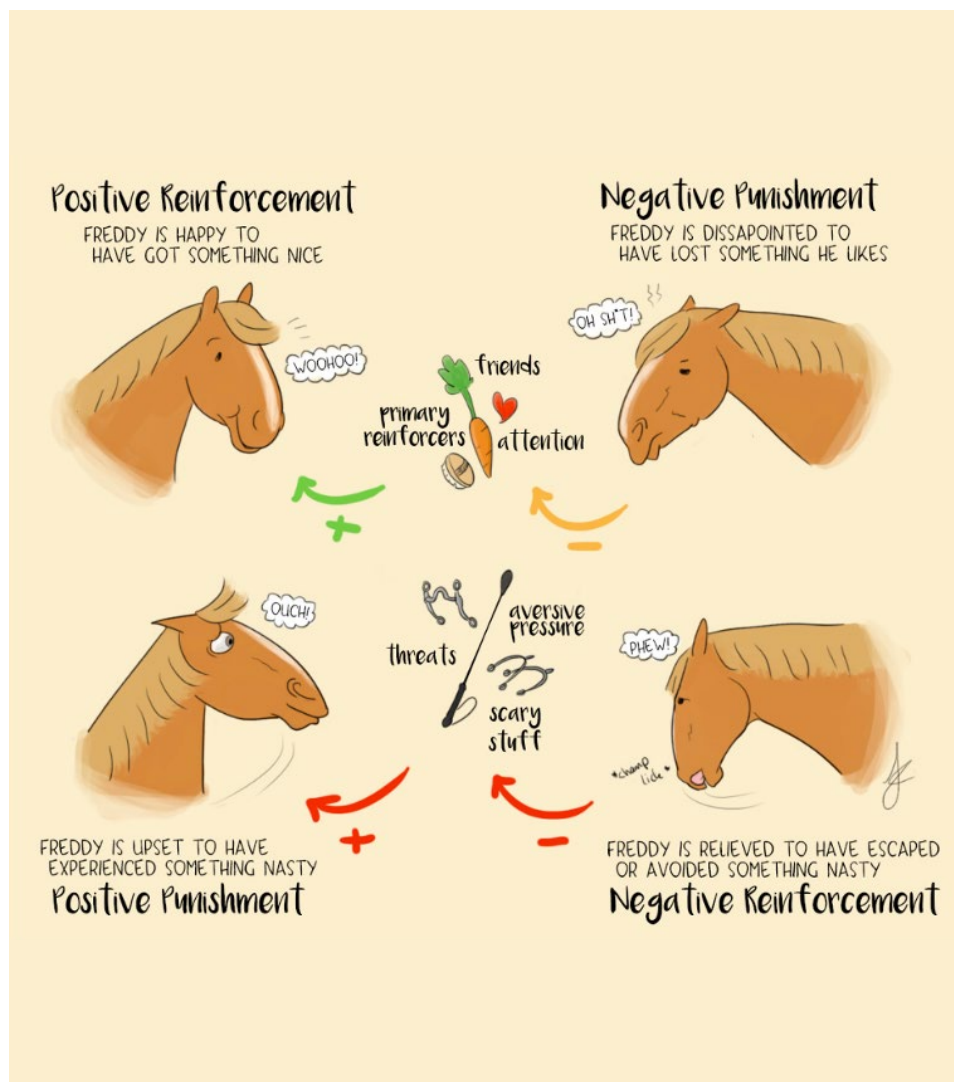
Leerprincipe	Voorbeeld van zweep/objectgebruik	Wat leert het paard	Doel van de trainer	Risico voor paardenwelzijn
Negatieve bekrachtiging (R-)	De ruiter tikt licht met de zweep en stopt zodra het paard opzij beweegt.	Beweging zorgt dat druk verdwijnt.	Opzij stappen, gehoorzaamheid trainen.	Kans op spanning en overgevoeligheid voor druk bij onjuist gebruik. De grens tussen pijn en druk is vaag. Trainers kunnen vaak niet goed inschatten wat een paard pijn doet. Relatie met de mens kan negatief worden en nieuwsgierigheid van het paard wordt geremd.
Positieve bekrachtiging (R+)	Het paard tikt een object zelf aan en krijgt direct een beloning.	Het object is neutraal of positief.	Het paard zoekt naar het goede gedrag. Bevorderen van samenwerking en motivatie.	Geen directe risico's; vraagt kennis van timing en voerbeloningen.
Positieve straf (P+)	De ruiter geeft een tik bij traag reageren op het been.	Ongewenst gedrag vermijden om tik te ontlopen.	Corrigeren van gedrag.	Groot risico op angst, stress en verlies van vertrouwen. Aangeleerde hulpeloosheid. Pijn en verwondingen.
Negatieve straf (P-)	Trainer stopt met belonen als het paard te opdringerig is naar een object.	Rustig gedrag zorgt voor beloning.	Stimuleren van zelfbeheersing. Het verfijnen van een oefening.	Laag risico; effect afhankelijk van timing en consequentie.

Tabel 1 Leerprincipes van operant conditioneren.

Training op basis van positieve bekrachtiging (R+) en negatieve straf (P-) vergroot de veiligheid, motivatie en welzijn van het paard. Deze twee trainingsprincipes zijn uit te voeren met elk gewenst object. In sommige gevallen gebruiken trainers de zweep als target, maar die roept bij veel paarden al een negatieve associatie op. Daarom zijn andere objecten, zoals een targetstick, of bijvoorbeeld een zwembadnoodle meer geschikt om het paard ‘naar toe uit te nodigen, in plaats van weg te sturen’.

Paarden die met beloningen worden getraind, zoeken meer toenadering bij mensen dan paarden die met straf getraind worden. Die laatste groep heeft een hogere hartslag en vertoont ook meer negatieve gedragingen en andere stress-signalen. In het onderzoek blijft het verschil in de houding van het paard naar mensen toe vijf maanden zichtbaar. Daarbij is het aannemelijk dat paarden zelfs nog langer onthouden hoe er met ze is omgegaan en wie er belooft of straft.⁴³

Paarden die met beloningen worden getraind zijn nieuwsgieriger en tonen meer diversiteit in gedrag dan paarden die met straf getraind worden. Paarden die getraind zijn met beloningen zijn ook veel gemotiveerder om mee te doen aan een training.⁴⁴ Clickertrainers bevestigen deze resultaten. Bovendien benoemen zij dat deze vorm van trainen ook leuker is voor mensen. Oefeningen gebaseerd op druk met de zweep maken mensen stiller en passiever. Van oefeningen met beloningen daarentegen, worden mensen vrolijker en creatiever.⁴⁵

Figuur 2 Het operant quadrant, vier trainingsmethodieken in beeld.

Bron: Fed up Fred, Janneke Koekhoven

OVERIGE AANBEVELINGEN

Cultuuromslag en educatie

De paardensector gebruikt vrijwel uitsluitend negatieve trainingsmethodes. Dat is opvallend aangezien in andere diersectoren positieve bekrachtiging al vrij lang de standaard is. Het verbeteren van paardenwelzijn vraagt om een cultuuromslag ten aanzien van de trainingsmethodes voor paarden.

Zweepgebruik bij rijlessen, ook bij kinderen, is op dit moment nog vrij standaard. Om diervriendelijke trainingsmethodes tot norm te maken is goede educatie noodzakelijk. Kinderen zouden in eerste instantie moeten leren paardrijden zonder zweep. En als ze leren welk effect negatieve trainingsmethodes hebben op een dier, zullen ze die daarna waarschijnlijk ook niet meer willen gebruiken.

Handhaving

Iedere methode die pijn veroorzaakt, zoals het opvoeren van de druk of het slaan met een zweep is feitelijk al verboden. Een verbod op het slaan met de zweep moet in alle disciplines beter gehandhaafd worden.

Verbod

Trainingsmethodes die het welzijn schaden, moeten volgens de motie van lid Graus (2020) en de motie van lid Teunissen (2024) worden verboden. Het is van belang dat zweepgebruik als negatieve trainingsmethode en het straffen (slaan) met de zweep als verboden gedragingen worden opgenomen in de komende AMvB.

Conclusie

De zweep veroorzaakt veel dierenleed. Zelfs bij gebruik dat de sector benoemt als 'correct'. De structurele onderschatting van de pijn die paarden ervaren en het gebrek aan kennis bij ruiters verhogen het risico op misbruik.

Het gebruik van de zweep zou om deze reden beperkt moeten worden. Dat is goed mogelijk, maar vergt wel een cultuurverandering, ondersteund door beleid, handhaving en actief inzetten op alternatieve, diervriendelijke trainingsmethodes.

Bronnen

¹ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Zweep>

² <https://www.abc.net.au/news/2015-03-24/whip-use-racehorses-questioned-study/6345296>

³ **Mills, D.S.**, 1998. Applying learning theory to the management of the horse: the difference between getting it right and getting it wrong. *Equine Vet. J. (Suppl. 27)*, 44-48.

⁴ **McGreevy, P.D., McLean, A.N.** (2010). *Equitation science*. Wiley-Blackwell.

⁵ **McGreevy, P.D., McLean, A.N.**, 2007. Roles of learning theory and ethology in equitation. *J. Vet. Behav.: Clin. Appl. Res.* 2, 108-118.

⁶ <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/18569222/>

⁷ **Tong, L., et al.** “A Comparative Neuro-Histological Assessment of Gluteal Skin in Humans and Horses.” *Animals*, vol. 10, no. 11, 2020, p. 2094. MDPI, doi:[10.3390/ani10112094](https://doi.org/10.3390/ani10112094)

⁸ **Dalla Costa, E., Minero, M., Lebelt, D., Stucke, D., Canali, E., & Leach, M. C.** (2014). Development of the Horse Grimace Scale (HGS) as a pain assessment tool in horses undergoing routine castration. *PLOS ONE*, 9(3), e92281.

⁹ **Tong L, Stewart M, Johnson I, Appleyard R, Wilson B, James O, Johnson C, McGreevy P.** A Comparative Neuro-Histological Assessment of Gluteal Skin Thickness and Cutaneous Nociceptor Distribution in Horses and Humans. *Animals*. 2020; 10(11):2094. <https://doi.org/10.3390/ani10112094>

[org/10.3390/ani10112094](https://doi.org/10.3390/ani10112094)

¹⁰ **Musial, F., et al.** “What if Horses Were Humans? Comparing Rein Tension and Bit Pressures to Human Pressure Pain Thresholds.” *Animals*, 2025. ResearchGate, <https://www.researchgate.net/publication/396607996>

¹¹ **Mühlemann, T., et al.** “Afferent Pathways of Equine Nociceptive Reflexes and Their Application to Pain Research.” *Frontiers in Veterinary Science*, vol. 8, 2021, article 765564. PMC, doi:[10.3389/fvets.2021.765564](https://doi.org/10.3389/fvets.2021.765564).

¹² <https://open.overheid.nl/documenten/00a937bc-27e6-4399-a570-aaa243cea268/file>

¹³ Rapport “Het gebruik van hulp- en trainingsmiddelen bij honden en paarden” <https://open.overheid.nl/documenten/00a937bc-27e6-4399-a570-aaa243cea268/file>

¹⁴ **Anderson, S. L., and M. E. McGreevy.** “The Silent Sufferers: Why Horses Hide Pain and How to Recognize It.” *Journal of Equine Veterinary Science*, vol. 94, 2020, p. 103223. doi:10.1016/j.jevs.2020.103223.

¹⁵ https://www.researchgate.net/figure/The-Horse-Grimace-Pain-Scale-with-images-and-explanations-for-each-of-the-6-facial-action_fig2_260950013

¹⁶ **Munsters, C. C. B. M., van den Broek, J., Welling, T., & van Oldruitenborgh-Ooster-**

baan, M. M. S. (2012). Heart rate variability, cortisol and behavior in horses during different handling procedures. *Veterinary Journal*, 192(2), 231–234.

¹⁷ **Williams, J., Greening, L., Marlin, D., & Randle, H.** (2019). Understanding whip use in riders in sports horse disciplines. 43. Abstract from International Society for Equitation Science, Guelph, Ontario, Canada.

¹⁸ **Mullard, Jessica, et al.** “Development of an Ethogram to Describe Facial Expressions in Ridden Horses (FEReq).” *Journal of Veterinary Behavior*, vol. 18, 2017, pp. 7–12. doi:10.1016/j.jveb.2016.11.005.

¹⁹ **Dyson, Sue, and Danica Pollard.** “Application of the Ridden Horse Pain Ethogram to Elite Dressage Horses Competing in World Cup Grand Prix Competitions.” *Animals*, vol. 11, no. 5, 2021, article 1187. doi:10.3390/ani11051187.

²⁰ **Hammarberg, M., et al.** “Rater Agreement of Visual Lameness Assessment in Horses during Lungeing.” *Equine Veterinary Journal*, vol. 48, no. 1, 2016, pp. 78–82. doi:10.1111/evj.12385

²¹ **Dyson, Sue, et al.** “Can the Presence of Musculoskeletal Pain Be Determined from the Facial Expressions of Ridden Horses (FEReq)?” *Journal of Veterinary Behavior*, vol. 19, 2017, pp. 78–89. doi:10.1016/j.jveb.2017.03.005.

²² **Lesimple, Clémence.** “Indicators of Horse Welfare: State-of-the-Art.” *Animals*, vol. 10, no. 9, 2020, article 1475. doi:10.3390/ani10091475

²³ **McLean, Andrew N., and Paul D. McGreevy.** “Ethical equitation: Capping the price horses pay for human glory.” *Journal of Veterinary Behavior* 5.4 (2010): 203–209.

²⁴ **Williams, Jane, et al.** “Understanding whip use in riders in sports horse disciplines.” International Society for Equitation Science: 15th

International Conference of the International Society for Equitation Science. 2019.

²⁵ <https://www.dierenrecht.nl/nieuws/2024/08/waarom-paarden-niet-thuishoren-op-olympische-spelen/>

²⁶ <https://www.animalstoday.nl/moderne-vijfkamp-2024-zonder-paardrijden/>

²⁷ <https://www.horseandhound.co.uk/news/kevin-lemke-investigation-whip-use-739118>

²⁸ <https://www.swissinfo.ch/eng/identities/swiss-equestrian-olympian-banned-for-animal-cruelty/48433522>

²⁹ <https://horsesport.com/cuckson-report-1/helgstrand-dropped-from-danish-dressage-squad-after-tv-expose/>

³⁰ <https://www.ad.nl/andere-sporten/schokkende-video-waarop-ze-haar-paard-slaat-levert-dressuurkampioene-schorsing-en-flinke-boete-op~ac698035/>

³¹ <https://www.partijvoordedieren.nl/vragen/schriftelijke-vragen-over-het-bericht-tweede-duitse-coach-weggestuurd-uit-toekio-na-mishandeling-paard>

³² Motie van het lid Graus, Kamerstuk 28286, nr. 1151 <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020Z24260&did=2020D50967>

³³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/06/30/aeres-hogeschool-dronten-het-gebruik-van-hulp-en-trainingsmiddelen-bij-honden-en-paarden>

³⁴ Kamervragen over Duitse coach die is weggestuurd in Tokio na mishandeling paard met zweep. <https://open.overheid.nl/documenten/oep-f18b157f-99e1-4aab-bbf7-603da9c2df02/pdf>

³⁵ https://www.partijvoordedieren.nl/vragen/schriftelijke-vragen-over-het-bericht-tweede-duitse-coach-weggestuurd-uit-to-kio-na-mishandeling-paard#_ftn2

³⁶ <https://www.knhs.nl/media/iubeniw0/knhs-welzijnscode.pdf>

³⁷ <https://www.11nieuws.nl/nieuws/3032221/veel-verontwaardiging-over-eerste-ponyrace-jim-volgend-jaar-geen-zweepjes-en-sporen>

³⁸ Motie van het lid Teunissen, Kamerstuk 36163, nr. 13 <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2025Z00725&did=2025D01717>

³⁹ **Ziv, Gal.** “The Effects of Using Aversive Training Methods in Dogs—A Review.” *Journal of Veterinary Behavior*, vol. 19, 2017, pp. 50–60. doi:10.1016/j.jveb.2017.02.004.

⁴⁰ **Vieira de Castro, Ana C., et al.** “Does Training Method Matter? Evidence for the Negative Impact of Aversive-Based Methods on Companion Dog Welfare.” *PLoS ONE*, vol. 15, no. 12, 2020, e0225023. doi:10.1371/journal.pone.0225023.

⁴¹ **Cooper, J. J., et al.** “The Welfare Consequences and Efficacy of Training Pet Dogs with Remote Electronic Collars in Comparison to Reward-Based Training.” *PLoS ONE*, vol. 9, no. 9, 2014, e102722. doi:10.1371/journal.pone.0102722.

⁴² **Deldalle, S., and C. Gaunet.** “Effects of 2 Training Methods on Stress-Related Behaviors, the Dog–Owner Relationship, and Learning.” *Journal of Veterinary Behavior*, vol. 9, no. 2, 2014, pp. 58–65. doi:10.1016/j.jveb.2013.11.004.

⁴³ **Sankey, C., Richard-Yris, MA., Henry, S. et al.** Reinforcement as a mediator of the perception of humans by horses (*Equus caballus*). *Anim Cogn* 13, 753–764 (2010). <https://doi.org/10.1007/s10071-010-0326-9>

⁴⁴ **Innes, Lesley, and Sebastian McBride.**

“Negative versus positive reinforcement: An evaluation of training strategies for rehabilitated horses.” *Applied Animal Behaviour Science* 112.3–4 (2008): 357–368.

⁴⁵ Radio Positivo, podcast “Wanneer wordt een zweep gebruiken een zweep misbruiken” <https://open.spotify.com/episode/4FijT-Ljo0fZyQgXEAQ2EmD?si=7J8SP22qQh-W2UUQhqqSAQg>

DIER&RECHT

dierenrecht.nl
info@dierenrecht.nl
020 280 78 06

Bezoekadres

Tilanusstraat 8
1091 BH Amsterdam

Postadres

Postbus 14584
1001 LB Amsterdam

Overige informatie

IBAN: NL15 TRIO 0390 9472 10
KVK-nummer: 41152567
RSIN: 816092205